

Kako mladi u BiH opazaju rat u Bosni i Hercegovini?

Prije neki dan, tačnije 14. juna, u Sarajevu sam predstavio rezultate istraživanja i knjigu „Kako Mladi u BiH opazaju protekli rat“. Promociji je prisustvovalo oko 20 ljudi, novinari dnevnog lista Oslobođenje, portala Fokus.ba i Televizije Sarajevo.

Šta nam je istraživanje pokazalo?

Pokazalo da smo u velikom problemu, kada se govori o percepciji rata od strane mladih ljudi u BiH.

Šta to praktično znači?

To znači da među mladim ljudima u ovoj državi ne postoji minimum saglasnosti oko pitanja koji se tiču bilo kojeg aspekta proteklog rata.

Kada govorimo o događajima koji su prethodili ratu, mladi Bošnjaci, Hrvati i Srbi se razlikuju u opažanju puta koji je BiH trebala izabrati nakon raspada Jugoslavije. Srbi su i tada insistirali na ostanku u krnjoj Jugoslaviji, sa čime se i danas slaže najveći broj mladih Srba, dok su nezavisnost BiH 90.tih podržali Hrvati i Bošnjaci, a tu odluku i danas odobrava najveći broj mladih Hrvata i Bošnjaka.

Kada se govori o percepciji karaktera rata u BiH, možemo reći da ga mladi Srbi, Hrvati i Bošnjaci različito opazaju, što je očekivano, s obzirom na etničke razlike koje su prisutne u interpretaciji tih događaja. Najveći broj Srba smatra da je to bio građanski rat, dok među Bošnjacima preovladava mišljenje da je to bila agresija na njihovu zemlju. Hrvati imaju podijeljeno mišljenje o tome da li se u BiH desila agresija, građanski rat ili i jedno i drugo istovremeno.

Percepcija rada Međunarodnog suda za ratne zločine zavisi od etničke pripadnosti mladih ljudi. Najkritičniji prema radu suda u den Hagu su mladi Srbi, a slijede Hrvati i Bošnjaci. Ovaj rezultat je donekle i očekivan, ako imamo u vidu stavove srpske političke elite i najvećeg dijela javnosti prema presudama koje je ovaj sud donio, tj. njihovo nezadovoljstvo tim presudama.

Kada se govori o percepciji pojedinih osoba kao ratnih zločinaca moramo naglasiti da i tu postoje razlike s obzirom na etničku pripadnost ispitanika koja u velikoj mjeri utiče na percepciju jesu li pojedine osobe ratni zločinci ili nisu. Ilustrovaćemo to sa nekoliko primjera. Za 45,6 % Srba Naser Orić je ratni zločinac, baš kao i za 39 % Hrvata, dok to isto misli 19,5 % Bošnjaka. Radovana Karadžića kao ratnog zločinca vidi 84,8% mladih Bošnjaka, 59,8 % Hrvata i 12,3% Srba. Alija Izetbegović je ratni zločinac za 40,2 % Hrvata, 35,3 % Srba i 9,6 % Bošnjaka. Ratka Mladića kao ratnog zločinca opaža 82,7% Bošnjaka, 59,8% Hrvata i 11,3% Srba. Slobodan Praljak je zločinca za 54,3% Bošnjaka, 30,5% Hrvata i 15,5% Srba.

Kada se govori o budućem uređenju BiH, oko polovine mladih smatra da entitete i kantone treba ukinuti i kreirati regione koji bi predstavljali geografske i ekonomske cjeline i taj stav preovladava kod Bošnjaka. Od ukupnog broja ispitanika, svaki treći ispitanik ne bi mijenjao ništa što se tiče uređenja zemlje i to je dominantno mišljenje kod mladih Srba, dok svaki deseti ispitanik, i trećina Hrvata, podržava kreiranje trećeg hrvatskog entiteta. Svaki deseti ispitanik ukinuo bi kantone.

Mladi ljudi u BiH nisu se u velikoj mjeri odmakli od narativa njihovih etničkih grupa koji su dominirali prije rata, tokom rata i nakon rata. Osnova budućih sukoba je duboko integrisana u njihovom etnički jasno podijeljenom svjetonazoru i percepciji svega što se 90.tih godina prošlog vijeka dešavalo u BiH. Oni se razlikuju u stavovima oko uzroka rata, karakteru rata, percepciji pojedinih događaja, političara i oficira, ulozi sudova koji su se bavili ratnim zločinima, njihovim presudama, kao i budućim uređenjem države u kojoj žive.

Teško je očekivati da će se ti stavovi i ta percepcija radikalno mijenjati i u budućnosti, imamo li u vidu trenutnu političku, društvenu i političku situaciju u zemlji. Ti stavovi danas nisu za njih toliko važni, jer oni ne pamte rat, niti žele mnogo da pričaju o njemu, ali upravo 90. te godine su nas naučile kako ih je lako oživjeti i kako se ta krvožderna životinja u nama veoma lako probudi radi osвете.